

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

K. F. „Miért kell a Szent Vagy Uram?!“ — kérdezte valaki Öntől. Azt hittük, ez már nem problémája egyetlen katolikuskaknak sem, hiszen a megjelenése óta eltelt 22 év mindenkit meggyőzőhett értékéről, hasznosságáról, sőt szükségességéről. Alljon itt mégis néhány szempont a megmaradt aggályok eloszlatására. Akik emlékeznek rá, milyen volt templomaink népéneke a Sz. V. U. megjelenése előtt, azok tudják, milyen elszomorítóak voltak az akkori állapotok. A múlt század második felében elárasztotta hazánkat a művészietlen, érzelgős, idegen, jórészt cseh-, morva-, német-eredetű szent énekek tömege, melyhez hozzájárultak az akkori jórészt hiányos képzettségű kántoraink kétes értékű saját szerzeményei is. Régi, értékes dallamkincsünk elfeledve ott porosodott a két-, háromszázéve megjelent kiadványok elsárgult lapjain, s az a néhány is, amely közülük tovább élt a nép ajkán, dallamban, ritmushoz, szövegben eltorzulva, szármalmas változatokban tengette életét. A végén annyira fajult a helyzet, hogy búcsújárások, egyéb katolikus megmozdulások idején még a szomszédos falvak népe sem tudott együttesen énekelni. Ezeken a tűrhetetlen állapotokon segített 1931-ben Harmat-Sik: Szent Vagy Uram! című népénektára. Megvalósította ezen a téren is az egyházi zene hármas alapkövetelményét. Vagyis: legyen az egyházi zene művészi, szent és egyetemes. Ezért I. kiselejtezte a silány, cigányos, idegenszerű tákolmányokat s helyükbe ősi magyar dallamokat adott a nép ajkára. Mindezt olyan, aránylag könnyen játszható orgonakisérettel, melynek széles körökre ható izlésnevelő értéke ma már köztudomású. 2. A közreadott énekek komoly zenei méltóságukkal ugyanazt a hangulatot árasztják, mint az Egyház hivatalos istentiszteletein használt gregorián-dallamok. 3. Végre megoldotta az egységesen, katolikusán éneklő Magyarország kérdését. Mint minden emberi alkotás, a Sz. V. U. sem hibátlan. Mégis akkora értéke van a magyar katolikumnak részére, hogy szerkesztőinek csak hálásak lehetünk. Amióta a Magyar Püspöki Kar a Sz. V. U. énekeit az Egyház közkinésének nyilvánította és használatát kötelezővé tette, azóta főpásztoraink gondoskodása adja minden hívő kezébe és ajánlja szeretetébe.

Érdeklődőnek. Igaza van; Szent Margit skót királynét régebbi és újabb történetírónk nagy része Szent István királyunk unokájának, tehát magyarnak tartja. Előadásuk szerint Vasbordájú Ödön angol király csecsemő fiait, Ödön és Edvárd hercegeket atyjuk halála után a bitorló Nagy Kanut üldözése elől Svédországha mentették. Innét jutottak később Magyarországha. Itt Szent István király nagyon szívesen fogadta és magánál tartotta őket. Különösen Edvárd herceg nyerte meg tetszését. Később rokonságha is fogadta és Ágota nevű lányával házassította össze. Ebből a házasságból született Szent Margit. A bujdosó család több mint harminc esztendőt töltött Magyarországon és csak 1057-ben tért vissza eredeti hazájába az utolsó angol-szász királynak, Hitvalló Edvárdnak unszolására. Fest Sándor, az angol-magyar kapcsolatok egyik legjobb ismerője még a Szent István-jubileum évében, 1938-ban is így fogalmazta meg a szent királyné történetét. Azóta azonban tarthatatlanná vált ez a felfogás. Azóta ugyanis Herzog József, az Országos Levéltár volt főigazgatója terjedelmes akadémiai székfoglalójában az összes szóba jöhető források

kritikai megrostálása alapján kimutatta, hogy a menekülő angol hercegek hosszabb svédországi tartózkodás után előbb Oroszországba, Nagy Jaroszláv kievi nagyfejedelem udvarába mentek és csak jóval Szent István halála után, 1046 táján, talán a szintén Oroszországban bujdosó Árpádházi András és Levente hercegek kíséretében jöttek Magyarországra. Így tehát a Szent Istvánnal, illetve Gizella királynéval való rokonság magától elesik. Agota, Szent Margit anyja, nem Szent István lánya, hanem III. Henrik császár közeli rokona, minden valószínűség szerint mostohafia, a tragikussorsú Ernő sváb herceg leánya volt. Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy Margit hercegnő Magyarországon született, itt és magyar környezetben töltötte gyermekkorát. Igazi hazájának mindenestre Magyarországot érezte és tekintette. Ezt mutatja, hogy mikor angliai helyzetük Hitvalló Edvárd halála után tarthatatlanná vált, övéivel együtt Magyarországra akart visszatérni (1069). De a Gondviselés másként intézkedett: hajójukat a vihar a második partokra vetette. Így lett Margit III. Malcolm skót király felesége. De boldog gyermekora és magyar neveltetése címén még mindig joggal sorozhatjuk őt a magyar szentek közé.

S. M. A Salve Regina a ma is használatos négy Szűz Mária antifóna közül a legrégibb. Szerzőjének a 16. sz. óta általánosan az 1054-ben meghalt Hermannus Contractus (= béna, mert kora ifjúságától egész testére béna volt, és csak nagy kinnal tudta nyelvéit és ujjait használni) reichenauai bencés szerzetest tartják. Szent Bernát, a középkornak ez a nagy Mária-tisztelője még mint részleges szerző sem jöhet szóba. Egy speyeri krónikás ugyan azt mondja, hogy amikor Szent Bernát, mint a Szentszék németországi követe a második kereszties hadjáratot meghirdette, belépett a speyeri dómba, ahol éppen a Salve Reginát énekelték. térdre borult, és befejezésül hozzáfűzte: O clemens, o pia, a dulcis virgo Maria, de az antifónának ez a zárófohásza már korábbi kéziratokban is megtalálható. Némi változáson kétségtelenül átment az antifóna, mert Hermannus eredeti szövege így kezdődött: Salve Regina misericordiae, vitae dulcedo (üdvözlégy irlgalmasság királynője, élet edessége), és a zárófohásban hiányzott a virgo (szűz) szó. Hogy ezek a lényegtelen változtatások kitől származnak, nem állapítható meg, az azonban biztos, hogy nem Szent Bernáttól. Nem látszik valószínűnek, hogy a siralom völgye kifejezést a szerző a 83. zsolnárból vette volna. A kifejezés teljesen beillik a középkor világszemléletébe, amely korántsem pesszimizista és nem világtagadás, de tudatában van a szentpáli szónak: „A mi hazánk az égben van“ (Fil. 3, 20) és annak, amit oly szépen kifejez a pünköd utáni negyedik vasárnap szentleckéje: „A sóvárgással eltelt természet Isten fiainak megnyilvánulását várja. Hiszen a természet is hiábavalóságnak van alávetve, nem önként, hanem a miatt, aki alávetette. De megmarad az a reménye, hogy a mulandóság szolgái állapotából fölszabadul Isten fiainak dicsőséges szabadságára. Tudjuk ugyanis, hogy az egész természet együtt sóhajtozik és vajúdik mindaddig“ (Róm. 8, 19-22).